

Департамент культури, туризму, національностей та релігій
Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад «Запорізька обласна бібліотека
для дітей «Юний читач» Запорізької обласної ради

У Кобзаревій славі: лауреати премії імені Т. Г. Шевченка 2016–2026 років

Інформаційна розвідка

**Запоріжжя
2026**

У Кобзаревій славі: лауреати премії ім. Т. Г. Шевченка 2016 – 2026 років : інформаційна розвідка / укладач О. Д. Булатня. – Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач". – Запоріжжя, 2026. – 16 с.

Національна премія України імені Тараса Шевченка – найвища державна нагорода України за вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва. Шевченківською премією відзначають творців за найвидатніші твори літератури і мистецтва, які є вершинним духовним надбанням українського народу, утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують історичну пам'ять народу, його національну свідомість і самобутність.

Інформаційна розвідка познайомить вас з лауреатами премії імені Тараса Шевченка в галузі літератури з 2016 по 2026 роки та з творами, за які вони отримали цю премію.

Укладач

Ольга БУЛАТНЯ

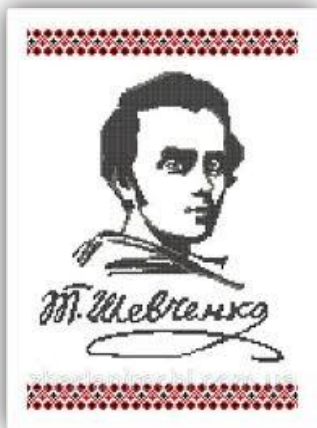
Редагування

та комп'ютерна верстка

Людмила ВЕСЕЛОВА

Відповідальний за випуск

Олена ЛІТВАК

Освячена іменем великого Кобзаря, ця нагорода має незаперечний авторитет в Україні і в усьому світі. В день народження Тараса Шевченка Україна дізнається імена нових Шевченківських лауреатів. Цим не лише підсумовують культурні здобутки року, а й віддають світлу данину пам'яті геніальному українському поетові й художникові

Іван Дзюба

2016 рік

У 2016 році Національна премія України імені Т. Г. Шевченка у номінації «література» не присуджувалася.

2017 рік

У 2017 році лауреатом Національної премії України імені Т. Г. Шевченка у номінації «література» став Іван Малкович за книгу поезій «Подорожник з новими віршами».

Іван Антонович Малкович

Іван Малкович – український поет і видавець. Народився 10 травня 1961 року в селі Нижній Березів на Івано-Франківщині. Закінчив скрипковий клас Івано-Франківського музичного училища та філологічний факультет Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Член Спілки письменників України з 1986 року.

Працював літературним редактором у видавництвах «Веселка», «Молодь», в дитячому журналі «Соняшник», а також головним редактором дитячих програм на «Укртелефільмі». З 1992 року – власник, директор і головний редактор першого приватного видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА».

Автор семи поетичних книг: «Білий камінь» (1984), «Ключ» (1988), «Вірші» (1992), «Із янголом на плечі» (1997), «Вірші на зиму» (2006), «Все поруч» (2010, 2011 (2-ге, доповнене видання); «Подорожник» (2013).

Іван Малкович – автор, редактор, упорядник та перекладач кількох десятків книжок для дітей. У 2004 році Форум видавців у Львові визнав його найкращим директором видавництва в Україні. Тоді ж він став кавалером міжнародного Ордена Усмішки.

2016 року у серії «Українська Поетична Антологія» вийшла поетична збірка Івана Малковича під назвою «Подорожник з новими віршами», яка отримала у 2017 році Національну премію України імені Т. Г. Шевченка.

«Подорожник з новими віршами»

Малкович, І. Подорожник з новими віршами / І. Малкович. – Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. – 288 с. – (Українська Поетична Антологія).

До видання увійшли не тільки найновіші поезії Івана Малковича, а й вибрані найкращі вірші із збірок «Білий камінь», «Ключ», «Вірші», «Із янголом на плечі», «Вірші на зиму», «Все поруч» і «Подорожник» (перше його видання). Іван Малкович вражає своїх читачів тонким поетичним словом і здатністю розкривати найглибші переживання людини. Його вірші – це глибоке й емоційне дослідження таких важливих тем, як почуття втрати, кохання і пошук сенсу життя. Вони захоплюють не лише своєю глибиною, а й неповторною музичністю, яка дозволяє відчувати й пережити кожен рядок. Кожна поезія – це своєрідне дзеркало, в якому читач може побачити відображення своїх власних переживань та думок.

«Малковичева поезія має дивну здатність: що більше її читаєш, то більше й більше починаєш відчувати, що ці вірші написані не «взагалі», а – саме для тебе» – написав про книгу письменник та літературознавець Михайло Слабошпицький.

2018 рік

У 2018 році лауреатом Національної премії України імені Т. Г. Шевченка у номінації «література» стала Емма Андієвська за книги поезій «Щодення: перископи», «Маратонський біг», «Шухлядні краєвиди», «Бездзигарний час», «Міста-валети».

Емма Іванівна Андієвська

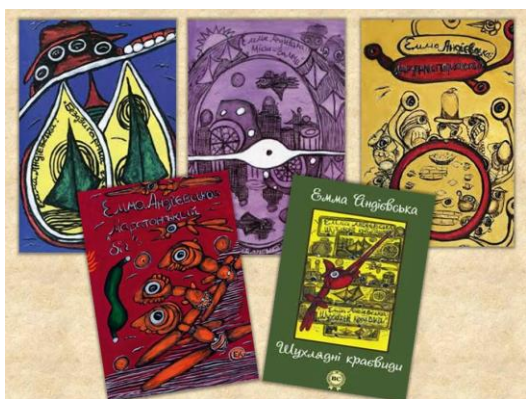

Емма Андієвська відома як письменниця та художниця. Народилася 19 березня 1931 року у місті Донецьк (на той час Сталіно). Її хворобливість змусила родину у 1937 р. переїхати до Вишгорода, а у 1939 р. – до Києва, де їх застав початок війни. У 1943 році енкаведисти убили батька – відомого хіміка-винахідника, щоб його винаходи не дісталися німцям. Боячись розправи з усією родиною, матір з дітьми вирушила через фронт на Захід. Того ж 1943 року вони дісталися Берліна, а в 1949 році переїхали до Мюнхена. Емма навча-

лася у гімназії, через недугу (хвороба хребта змусила три роки пролежати в гіпсовому ліжку та вісім років ходити в корсеті) здавала екзамени екстерном – рятувала досконала пам'ять. Брала уроки оперного співу. У 1955–1957 рр. Андієвська працювала фрілансером на радіо «Свобода» у Мюнхені, потім диктором, сценаристом, режисером і редактором українського відділення радіо «Свобода». У 1957 р. закінчила Український вільний університет та переїхала до Нью-Йорка. У 1959 р. вийшла заміж за письменника Івана Кошелівця. Після одруження подружжя повернулося до Німеччини у Мюнхен.

Власні поезії авторка почала друкувати у діаспорній українській пресі з 1949 року. Перша поетична збірка «Поезії» (1951) викликала захоплення літературної критики. Творчий доробок Емми Андієвської – 3 романи, 45 поетичних і прозових книжок та понад 17 000 картин.

1992 року вперше після тривалої перерви побувала в Україні. Після 2000 року Емма Андієвська декілька разів відвідувала свою малу батьківщину – Донеччину. Там вона мала виставку картин у Донецькому художньому музеї, презентацію та зустріч із земляками. У 2018 р. отримала Національну премію України ім. Т. Г. Шевченка.

«Щодення: перископи», «Маратонський біг», «Шухлядні краєвиди», «Бездзигарний час», «Міста-валети».

Андієвська, Е. Бездзигарний час : поезії / Е. Андієвська. – Київ : Всесвіт, 2013. – 304 с.

Андієвська, Е. Маратонський біг : поезії / Е. Андієвська. – Київ : Люта справа, 2016. – 300 с.

Андієвська, Е. Міста-валети : сонети й білі вірші / Е. Андієвська. – Київ : Всесвіт, 2012. – 255 с.

Андієвська, Е. Шухлядні краєвиди : поезії / Е. Андієвська. - Мюнхен : Український Вільний університет, 2015. – 281 с.

Андієвська, Е. Щодення: перископи: поезії / Е. Андієвська. – Київ: Друкарський двір Олега Федорова, 2017. – 315 с.

Емма Андієвська створила власний світ поетичних та художніх образів. Філософські, духовні та містичні теми є головними у її творчості. Авторка належить до представників модернізму в українській літературі другої половини ХХ ст. Її новаторство полягає насамперед у відхиленні від звичних норм римування. Пишучи у формі класичного сонету, вона кардинально його реформувала використанням дисонансів та смислових асоціацій між побутовими речами та філософськими поняттями. Досконалість, неповторність, філософічність – все це про поезію Емми Андієвської. І водночас в її творах присутні безпосередність та «дитячість» сприйняття світу, де ніби добре знайомі речі побачено вперше.

Правдиво зазначив один із засновників Нью-Йоркської групи письменників Богдан Бойчук: «...її інструментарієм є мова, на якому вона грає з феноменальною віртуозністю».

У своїх творах письменниця використовує український Харківський правопис української мови. В оформленні книг використані картини самої авторки.

2019 рік

У 2019 році Національна премія України імені Т. Г. Шевченка у номінації «література» не присуджувалася.

2020 рік

У 2020 році лауреатами Національної премії України імені Т. Г. Шевченка у номінації «література» стали Маріанна Кіяновська за поетичну книжку «Бабин Яр. Голосами» і Тарас Прохасько за збірку есеїв «Так, але...».

Маріанна Ярославівна Кіяновська

Маріанна Кіяновська – українська поетеса та прозаїк. Народилася 17 листопада 1973 року в містечку Жовква Львівської області. 1997 року закінчила філологічний факультет Львівського університету. У студентські роки належала до жіночої літературної групи «ММЮННА ТУГА». У січні 1999 року – учасниця акції «Січ Уяздовська» (Варшава). У 2004-2006 роках вела рубрику «Нова польська література» в журналі «Кур'єр Кривбасу». З 2001 по 2005 рік – координатор Львівського осередку Асоціації українських письменників.

ських письменників.

Авторка поетичних книг: «Інкарнація» (1997), «Вінки сонетів» (1999), «Міфотворення» (2000), «Кохання і війна» (у співавторстві з Мар'яною Савкою) (2002), «Книга Адама» (2004), «Звичайна мова» (2005), «Дещо щоденне» (2008), «ДО ЕР» (2014), «373» (2014), «Листи з Литви / Листи зі Львова» (у співавторстві з Мар'яною Савкою) (2016), «Гематогавафа: живі перетворення» (2018), «Живі перетворення» (2020). Є автором прозової книги «Стежка вздовж ріки» (2008).

Є засновницею незалежної літературної премії «Великий Їжак», якою відзначають авторів найкращих сучасних україномовних книжок для дітей.

Маріанна Кіяновська – лауреатка премії ім. Нестора Літописця за найкращу літературну публікацію у журналі «Київська Русь» (2006) та Шевченківської премії 2020 року за збірку поезій «Бабин яр. Голосами».

«Бабин Яр. Голосами»

Кіяновська, М. Бабин Яр. Голосами / М. Кіяновська. – Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2017. – 109 с.

Збірка поезій української поетеси Маріанни Кіяновської художньо осмислює масові розстріли в Києві 1941 року через монологи жертв Голокосту. Вірші, написані від імені загиблих, створюють багатоголосся голосів євреїв, ромів та інших жертв нацизму. Кіяновська проживає останні миті з кожним приреченим, і з кожним з них прямує до Голгофи ХХ століття – Бабиного Яру. Ворон кричить, ніби священик відспівує кожного: Шмуліка, Розу, Яшу, Іцхака. Десь за обрієм вчуваються голоси, що їх почула й записала Кіяновська. Книга є однією з перших помітних спроб у сучасній українській літературі опрацювати тему Голокосту та трагедії Бабиного Яру. Вона повертає імена тим, хто помер без гідності, без імені, без могили.

Тарас Богданович Прохасько

Тарас Прохасько – український письменник та журналіст. Народився 16 травня 1968 року в м. Івано-Франківськ. У 1992 році закінчив біологічний факультет Львівського державного університету. Учасник студентського руху 1989-1991 років, у 1990 році брав участь у «революції на граніті» в Києві. Працював у Івано-Франківському інституті карпатського лісівництва. Потім деякий час вчителював, був барменом, сторожем, ведучим на радіо «Вежа», згодом працював в художній галереї, в газеті, на телестудії. Співпрацював з львівськими газетами «Експрес» та «Поступ». На початку 1990-х його оповідання почали з'являтися в різних збірках.

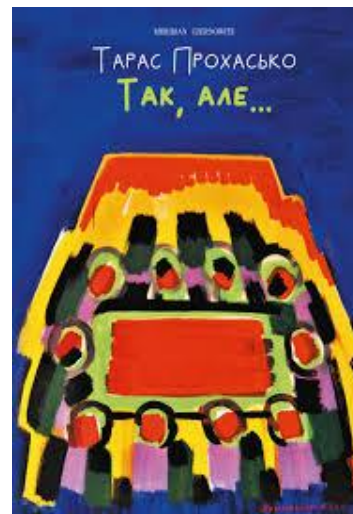
Успіх до Прохаська як до письменника прийшов у другій половині 1990-х років. Його перша книга «Інші дні Анни» побачила світ у 1998 році. Нині він – автор близько десяти книжок, найвідоміші з яких – «НепрОсті», «FM Галичина», «Порт Франківськ» та інші. У 1997 році він став лауреатом премії видавництва «Смолоскип», у 2007 році – літературної премії імені Джозефа Конрада. У 2011 році книгу Тараса Прохаська «БотакЄ» було визнано Книгою року. 2013 року премією «Книга року ВВС» було відзначено дитячу книжку Тараса Прохаська «Хто зробить сніг», створену у співавторстві

з Мар'яною Прохасько, а у 2020 році він отримав Національну премію України імені Тараса Шевченка за книгу есеїв «Так, але...».

«Так, але...»

Прохасько, Т. Так, але... / Т. Прохасько. – Чернівці : Meridian Czernowitz, 2019. – 152 с.

Книга вмістила 34 тексти у вигляді замальовок та нарисів, наповнити які може кожен, відштовхуючись від власного рівня компетенції і бажання. Це проза, котру можна вважати різновидом мемуарів, белетризованою версією автобіографії. Тарас Прохасько у книзі часто звертається до теми дитинства, рефлексує свої дитячі переживання, ділиться ними з читачем, відкриваючи доступ у якесь особливе, інтимне коло світовідчуття й світорозуміння. Він оповідає про повсякденні реалії, наче про щось чудесне. Світ у оптиці автора – прекрасний, парадоксальний, не завжди логічний і послідовний, але завжди сповнений любові, краси й поваги до себе та оточуючих людей. «Повнота життя вимірюється тільки кількістю переданого світла, пронесеного через темряву» – говорить письменник.

Атмосферу збірки творить не тільки слово. Книжка вмістила також ілюстрації у виконанні художниці Олени Придувальнової. Вони яскраві і промовисті, навіть дещо подитячому безпосередні. У чомусь – футуристичні, у чомусь – пророчі, картини Олени Придувальнової диктують нам власні тональності, власний макросвіт.

2021 рік

У 2021 році лауреаткою Національної премії України імені Т. Г. Шевченка у номінації «література» стала Оксана Луцишина за роман «Іван і Феба».

Оксана Петрівна Луцишина

Оксана Луцишина – письменниця, перекладачка, літературознавиця. Народилася 10 жовтня 1974 року в Ужгороді. Ще в середній школі почала писати вірші. Поетичний дебют відбувся 1993 року на сторінках газети «Новини Закарпаття». Закінчила факультет романо-германської філології Ужгородського університету. Під час навчання проходила стажування у Канзаському університеті в США. Працювала викладачкою іноземних мов. 2002 року вступила на магістратуру університету Південної Флориди в

США. У 2012–2013 роках стажувалася в Ягеллонському університеті у Кракові. В Джорджійському університеті у 2014 році захистила докторську дисертацію. Нині мешкає у місті Остін, штат Техас, США, викладає українську літературу в Техаському університеті.

У 1997 році у видавництві «Гранослов» побачила світ перша поетична збірка Оксани Луцишиної «Усвідомлена ніч». Згодом вийшли збірки поезії «Орфей Великий» (2000), «Я слухаю пісню Америки» (2010) та «Вірші Феліцити» (2018). У 2007 році вийшла перша прозова книжка Луцишиної – збірка новел «Не червоніючи». Того ж року був опублікований роман «Сонце так рідко заходить», а у 2015 році – роман «Любовне життя».

Оксана Луцишина – переможниця літературних конкурсів «Гранослов», лауреатка премії «Благовіст», премії імені Богдана-Ігоря Антонича, премії Фондації Ковалевих. Її роман «Іван і Феба» отримав Шевченківську премію у 2021 році.

«Іван і Феба»

Луцишина, О. Іван і Феба : роман / О. Луцишина. – Львів : ВД Старого Лева, 2019. – 392 с.

Дія роману розгортається в останні роки радянської влади і в перші роки української Незалежності. Після участі у Революції на граніті головний герой роману Іван повертається в рідний Ужгород, рятуючись від переслідувань агентів КДБ. Там на нього очікує зовсім інше життя, інша реальність, а проте зсередини його роз'їдає біль і тривога, від яких втекти неможливо. Ужгород вирізняється дещо гротескною атмосферою патріархального сімейного укладу та раннього капіталізму по-українськи. Нелегкі 90-ті роки принесли не лише бідність та розруху, але й порушили психічне здоров'я людей. Іван бореться не лише за незалежність, він бореться із собою, із своєю слабкістю.

У цьому творі багато глибоких і важливих тем. Він – про долю покоління, яке шукало свого місця у цьому світі і не завжди знаходило. Він не претендує на історичність, але претендує на осмислення ідей.

2022 рік

У 2022 році лауреатом Національної премії України імені Т. Г. Шевченка у номінації «література» стала Тамара Горіха Зерня (Тамара Дуда) за роман «Доця».

Тамара Горіха Зерня (Тамара Анатоліївна Дуда)

Тамара Горіха Зерня (справжнє ім'я Тамара Анатоліївна Дуда) – письменниця, перекладачка та волонтерка, народилася 5 січня 1976 року в Києві. Дитинство провела в селі Сваркове на Сумщині, де жили мамині батьки. Закінчила Український гуманітарний ліцей (1992), потім вступила до Інституту журналістики Київського університету, який закінчила 1998 року. З 2003 до 2005 роки навчалася в Київському міжнародному університеті. Працювала журналісткою в газеті «Українське слово», дописувала для видань «Україна молода» та «Дзеркало тижня». Понад двадцять років займалася перекладами економічних текстів з англійської.

З 2014 року Тамара Дуда була волонтеркою у зоні АТО. За волонтерську діяльність відзначена грамотою мера Києва.

У 2017 році написала роман «Доця», який був опублікований у видавництві «Білка» у 2019 році. У тому ж році роман отримав відзнаку «Книга року ВВС» та увійшов до рейтингу «30 знакових книжок нашої Незалежності». А у 2022 році Тамара Горіха Зерня за цей роман отримала найголовнішу нагороду України – Шевченківську премію.

У 2021 році у видавництві «Білка» вийшов другий роман Тамари Горіха Зерня – «Принцип втручання». А у 2025 році у тому ж видавництві вийшов її наступний роман – «Шептуха».

«Доця»

Горіха Зерня, Т. Доця : роман / Т. Горіха Зерня. – Київ : ВД Білка, 2019. – 288 с. : іл.

Події у романі розгортаються у Донецьку протягом весни – літа 2014 року. Це був час, коли української армії майже не існувало, коли вся оборона трималася на добровольцях і волонтерах. Доця – мешканка Донецька, волонтерка, одна з тих, хто втратив усе, але не втратив надію та віру. Разом із своїми друзями вона стає на захист рідної землі. Беручи участь в акціях та мітингах, згодом долучається до волонтерства та, ризикуючи власним життям, доставляє бійцям необхідні їм речі. В книзі йдеться не про бойові дії, а про війну зі своїми страхами і принципами, боротьбу за ідею, за цілісність, за Україну. Динамічний сюжет, сповнений волонтерськими пригодами, по-справжньому перехоплює подих. За кожним епізодом тут стоїть історія реальних людей. Це твір про надлюдську віру у свою справу, патріотизм і справжню дружбу.

2023 рік

У 2023 році лауреатом Національної премії України імені Т. Г. Шевченка у номінації «література» стала Катерина Калитко за книгу поезій «Орден мовчальниць».

Катерина Олександрівна Калитко

Катерина Калитко – письменниця і перекладачка. Народилася у Вінниці 8 березня 1982 року, де й закінчила середню школу із золотою медаллю. У 1999-2005 роках студіювала політологію та журналістику в Києво-Могилянській академії. У 17-річному віці перемогла в поетичному конкурсі «Гранослов». Вона також є лауреаткою конкурсів «Привітання життя» ім. Богдана-Ігоря Антонича, конкурсу читаної поезії «Молоде вино», конкурсу видавництва «Смолоскип» та літературної премії «Благовіст». Її твори почали друкуватися в українських журналах, антологіях та альманахах. Письменниця досліджувала та перекладала сучасну літературу Боснії і Герцеговини. За свої переклади нагороджена премією часопису «Кур'єр Кривбасу» та премією METAPHORA.

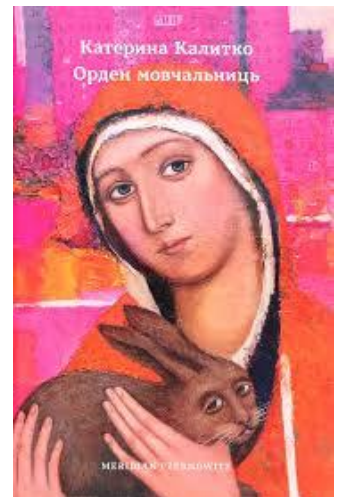
Вона – авторка одинадцяти збірок поезій та двох книжок малої прози: «М.істерія», яка вийшла у видавництві «Факт» у 2007 році та «Земля Загублених, або Маленькі страшні казки», яка вийшла з друку у 2017 році у «Видавництві Старого Лева». Остання книга була відзначена премією «Книга року Бі-Бі-Сі-2017».

У 2023 році Катерину Калитко запросили написати текст для Радіодиктанту національної єдності. Текст під назвою «Дороги України» був щемким і нагадував про єдність нашої країни, переплетеної вузликками доріг і мостів, які точно не можна зруйнувати всередині нас. Того ж року вона отримала Шевченківську премію за збірку «Орден мовчальниць».

«Орден мовчальниць»

Калитко, К. Орден мовчальниць : поезії / К. Калитко. – Чернівці : Meridian Czernowitz, 2021. – 144с.

У книгу ввійшли 80 віршів про думки та переживання сучасної української жінки. Авторка майстерно створює її портрет, проникаючи у сферу того, про що вона мовчить. А українську жінку частіше визначає те, про що вона мовчить, ніж те, про що говорить. Та без досвіду цього мовчання не було би голосу, що звучить у цій збірці. Голосу, що говорить про горе, втрати, поколіннєві травми, стереотипи та архетипи, відвагу любові. Книга стає свідченням сили духу та внутрішньої волі українських жінок, які допомагають їм пережити складні ситу-

ації та знайти своє місце у світі.

Книга присвячена матері, але Катерина Калитко на сторінках збірки веде розмову з багатьма поколіннями жінок. Особисті історії своєї родини вона переносить на загальнонаціональний контекст. Це спроба проаналізувати, чому жінки мовчать і чи мусять це робити, особливо в часи найбільших випробувань. Відверта, ніжна і глибока книжка про інтимне, в пам'ять про покоління жінок, що боролися і виживали.

2024 рік

У 2024 році лауреатами Національної премії України імені Т. Г. Шевченка у номінації «література» стали Дмитро Лазуткін за книгу поезій «Закладка» та Ярина Черногуз за книгу поезій «[dasein: оборона присутності]».

Дмитро Михайлович Лазуткін

Дмитро Лазуткін – поет, журналіст, спортивний коментатор. Народився у Києві 18 листопада 1978 року. Закінчив Національний технічний університет. Деякий час працював інженером-металургом. З 13-ти років професійно займався спортом: був чемпіоном України з контактного карате та козацького бою, бронзовим призером Кубка світу з кікбоксингу. Пізніше став спортивним оглядачем на Олімпійських іграх у Пекіні, Лондоні та Ванкувері, ведучим програм «У світі єдиноборств», «Про Регбі», «Студія Зимових ігор», «Олімпійська студія».

Автор поетичних збірок: «Дахи» (2003), «Солодощі для плазунів» (2005), «Набиті травою священні корови» (2006), «Бензин» (2008), «Добрі пісні про поганих дівчат» (2012), «Колядки і вальси» (2014), «Червона книга» (2015), «Артерія» (2018). Був удостоєний премій ім. Б.-І. Антонича (2000), видавництва «Смолоскип» (2002) та «Благовіст». Лауреат конкурсу «Гранослов» (2002).

З лютого 2022 року працює військовим кореспондентом. Робив репортажі з Бучі, Бородянки, Бахмута, Харківщини і Чернігівщини. Згодом зробив цикл інтерв'ю з українськими спортсменами, які пішли на фронт. З 2023 року проходив військову службу у складі 47 ОМБр «Магура» (начальник служби зв'язків із громадськістю). А у квітні 2024 року Дмитро Лазуткін став речником Міністерства оборони України. Восени 2022 року вийшла з друку його книжка «Закладка», яка у 2024 році стала лауреатом Національної премії імені Тараса Шевченка. Того ж 2024 року у «Видавництві Старого Лева» вийшла книга комбатантської лірики Дмитра Лазуткіна «Будемо жити вічно», яка отримала літературну премію ім. Бориса Нечерди.

«Закладка»

Лазуткін, Д. Закладка: поезія / Д. Лазуткін. – Львів : ВД Старого Лева, 2022. – 192 с. : іл.

Ця книга – своєрідний поетичний репортаж та поетична фіксація реальності. У ній зібрано чимало текстів із часів АТО та волонтерських поїздок на схід України і вони наповнені передчуттями, котрі подекуди нагадують пророцтва. Чверть віршів написані вже після початку повномасштабної війни і вони зовсім інші. Вони стали віддзеркаленнями, свідченнями, а подекуди – безжальною фіксацією наслідків бойових дій, описом станів і реакцій. «Всі історії, які є в нових текстах, побудовані на реальних персонажах та подіях. Зокрема, там є тексти, навіяні подіями в Маріуполі, поїздками в Бахмут, Дергачівський район на Харківщині» – говорить автор.

Притаманні автору прозорість і влучність поетичного слова набувають у новій збірці повноти зрілого звучання. Він не тільки переосмислює душевні травми, пов'язані з війною, а й запрошує до роздумів та відкриттів.

Чорногуз Ярина Ярославівна

Ярина Чорногуз – українська поетеса, волонтерка, військовослужбовиця. Народилася 18 травня 1995 року в місті Києві. Батько – митець і громадський діяч Ярослав Чорногуз, дід – письменник Олег Чорногуз. Закінчила факультет гуманітарних наук Національного університету «Києво-Могилянська академія». У 2010-х роках була активісткою громадянського руху «Відсіч». Учасниця Революції Гідності. Координаторка ініціативи «Переходь на українську», співорганізаторка проєкту «Мовомарафон-25», організаторка акції «Весна на граніті». З 2019 року стала парамедиком-волонтером у медичному добровольчому батальйоні «Госпітальєри». У січні 2020-го року підписала контракт з морською піхотою. У 2021 році стала розвідницею в 140-му окремому розвідувальному батальйоні Морської піхоти України. Під час вторгнення росії в лютому 2022 року Ярина вже була на Донбасі. Протягом повномасштабної війни брала участь у боях під Попасною, Маріуполем і Бахмутом.

Життя на фронті стало для неї джерелом сильних, щемких віршів. У 2020 вийшла збірка поезій «Як вигинається воєнне коло». Більшість текстів, що увійшли до збірки, написані, коли Ярина була ще цивільною або волонтеркою. А от вірші, які увійшли в другу збірку – «[dasein: оборона присутності]» (2023 р.), написані за останні півтора року її ротації на фронті, значна частина якої припала на повномасштабну війну. За цю

книгу поезій Ярина Черногуз удостоєна Національної премії України імені Тараса Шевченка. У 2025 році вийшла з друку її третя поетична збірка – «Нічийний шафран».

Як військова вона нагороджена медалями «За військову службу Україні» та «За врятоване життя», як письменниця – премією літературного конкурсу видавництва «Смолоскип» (2020) за збірку «Як вигинається воєнне коло» та премією Women in Arts у категорії «Жінки в літературі» (2024).

«[dasein: оборона присутності]»

Черногуз, Я. [dasein: оборона присутності] : вірші / Я. Черногуз. – Київ : Віхола, 2023. – 128 с.

Поезії Ярини Черногуз в книзі – це листи з передової, де немає опису бойових дій. Це листи про буття на війні, про біль від втрат братів і сестер по зброї, війну тут і зараз, про усвідомлення та прийняття власного місця у цій війні. Листи про те, як виглядає оборона своєї присутності в цьому світі.

«Жити у боротьбі набагато прекрасніше, ніж у страху і покорі» – вважає Ярина Черногуз. Її поезія – не лише про війну. Вона про незламність і миті слабкості, про надії і втрати, про віру в перемогу і про те, який слід залишає війна в тих, хто на фронті. Ярина Черногуз – це голос покоління, що не боїться діяти, хто пише кров'ю, але живе серцем. Книга ілюстрована її власними фотографіями.

2025 рік

У 2025 році лауреатом у номінації «література» став Юрій Іздрик за книгу поезій «Колекція».

Юрій Романович Іздрик

Юрій Іздрик – письменник та культуролог. Народився 16 серпня 1962 року у м. Калусь Івано-Франківської області. У 1984 році закінчив Національний університет «Львівська політехніка». Працював інженером на Івано-Франківському заводі автоматизованих ливарних машин, згодом – у Калуському науково-дослідному інституті галургії.

У 1990-х роках здобув популярність як засновник і головний редактор літературно-мистецького журналу «Четвер», який вплинув на розвиток української постмодерної літератури. У журналі «Сучасність» була опублікована його повість «Острів КРК». Критики позитивно оцінили цей твір, і згодом, у 1998 році, він з'явився окремою книгою. Серед найвідомі-

ших прозових творів Іздрика – романи «Воццек» (1997), «Подвійний Леон» (2000) і «ТАКЕ» (2009), а з поетичних збірок – «Ю» (2013), «Після прози» (2013), «Naked One» (2020). На сьогодні у творчому доробку Юрія Іздрика одинадцять прозових творів та одинадцять поетичних збірок, крім того, дві книги есеїстики і перекладне видання Чеслава Мілоша «Родина Європа». За книгу поезій «Колекція» письменник отримав у 2025 році Національну премію України ім. Т. Г. Шевченка. Він також відомий своїми колажами, графікою і виступами у власному музичному гурті «Dumtiatr». У 2024 році вийшов фільм «Я і Фелікс» режисерки Ірини Цілик, дебютну роль у якій зіграв Юрій Іздрик.

«Колекція»

Іздрик, Ю. Колекція : поезії / Ю. Іздрик. – Чернівці : Meridian Czernowitz, 2023. – 160 с.

У збірку вибраних віршів увійшли поезії, що публікувались у соцмережах автора і набрали понад 600 вподобайок. Творчість Іздрика часто асоціюється з екзистенційним пошуком та постмодерною іронією, але в цій збірці на читачів не чекають складні метафори чи химерна метафізика. Його вірші зрозумілі і влучні, а тому захоплюють і відгукуються численним шанувальникам поета. Поєднуючи піднесене та буденне, автор демонструє, що постмодерна поетика цінна самим процесом творення, у якому беруть участь автор і читач. Тексти Іздрика мають свою унікальну кінестетику: у деяких звучить музика, деś можна відчутти фактуру, колір чи розрізнити запах, настільки вони живі і атмосферні. Самобутня поетика робить його творчість помітним явищем української літератури. Книга проілюстрована графічними роботами, які Іздрик створював у 1990-ті роки.

2026 рік

З 2026 року Національна премія України імені Т. Г. Шевченка з літератури стала присуджуватися окремо у номінаціях «проза» і «поезія». У 2026 році лауреатами Національної премії України імені Т. Г. Шевченка у номінації «проза» стали Юрій Щербак за книгу підсумків і пророцтв «Мертва пам'ять. Голоси і крики» і Павло Белянський за роман «Битись не можна відступити». У номінації «поезія» Національна премія України імені Т. Г. Шевченка не присуджувалася.

Юрій Миколайович Щербак

Юрій Миколайович Щербак – письменник, публіцист, сценарист, лікар-епідеміолог, діяч екологічного руху, дипломат та політик.

Народився 12 жовтня 1934 року в Києві. У 1958 році закінчив Київський медичний інститут за фахом «санітарний лікар». У 1958-1987 рр. працював у Київському науково-дослідному інституті епідеміології та інфекційних хвороб. Брав участь у боротьбі з епідеміями холери та інших захворювань на території України та Узбекистану.

Літературну діяльність почав у середині 1950-х років як член літературного об'єднання свого інституту. У студентській газеті «Медичні кадри» опублікував перші оповідання. Перша книга – повість «Як на війні», яка вийшла у 1966 році, поставила автора на чільне місце в гурті шістдесятників.

У 1975 році в Харківському театрі ім. О. Пушкіна п'єсою «Відкриття» Юрій Щербак дебютував як драматург. Він – автор роману про проблеми трансплантації серця «Бар'єр несумісності», документального роману «Причини і наслідки», повістей, новел, віршів і п'єс, а також ряду кіносценаріїв художніх і документальних фільмів. Як публіцист Юрій Щербак отримав популярність своїми статтями про Чорнобильську трагедію, а згодом вийшла з друку його книга «Чорнобиль». Щербак написав також трилогію, до якої увійшли: «Час смертохристів», «Час великої гри», «Час тирана».

Юрій Щербак – один із засновників і голова Української екологічної асоціації «Зелений світ», перший міністр охорони навколишнього середовища. Був послом України у США, Канаді, Ізраїлі та Мексиці. Вийшли з друку його публіцистичні книги: «Стратегічна роль України», «Україна: виклик і вибір», «Україна в епоху війномиру» та «Вбити імперію зла. Росія – вічний ворог України».

Має нагороди та премії: орден Свободи, орден «За заслуги» II ст., премію фундації Антоновичів, премію ім. Ю. Яновського. У 2026 році став лауреатом Національної премії України імені Т. Г. Шевченка.

«Мертва пам'ять. Голоси і крики»

Щербак, Ю. Мертва пам'ять. Голоси і крики : книга підсумків і пророцтв / Ю. Щербак : Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2024. – 320 с.

Україна – в окупації. Вороги не просто захопили владу і територію, а й досягли своєї головної мети – стерли історичну пам'ять цілої нації, перетворивши вільних людей на покірну біомасу без минулого та майбутнього. Здається, що морок поглинув країну і шляху назад вже не існує. Проте навіть у такій безнадійній ситуації група сміливців кидає виклик могутній машині пропаганди та терору, розпочина-

ючи боротьбу за відновлення свободи та ідентичності. Їхня мета – спробувати вирватися із зачарованого історичного кола.

Юрій Щербак у романі «Мертва пам'ять. Голоси і крики» поєднує політичну антиутопію та психологічний трилер. Він майстерно закручує пружину сюжету: шпигунські ігри переплітаються з бойовими діями та інтелектуальними дуелями. Це не лише роман-попередження, а й історія про відвагу, розпач і надію, яка змушує задуматися про ціну людської гідності.

Павло Миколайович Белянський

Павло Белянський – український письменник, сценарист, блогер, воїн ЗСУ.

Народився 8 червня 1977 р. у селищі Шахта № 9 Перевальського району Луганської області в сім'ї військово-службовця. Через професію батька часто змінював школи й міста. Освіту здобув у Дніпропетровському хіміко-технологічному інституті. Впродовж життя опанував багато професій – працював охоронцем, вантажником, експедитором, журналістом, рекламістом. Згодом відкрив власну фірму з виготовлення надгробків.

Павло Белянський – автор популярного літературного блогу, де писав під псевдонімом «Паштет». Він – співзасновник видавництва «ДПА». Автор понад ста оповідань та книг, серед яких: «Стоматолог зібрався до шлюбу», «Велика втеча», «Гадство Закудатство», «Бабуся вмирати не любила», «Я працюю на цвинтарі». За останньою книгою був знятий однойменний фільм, сценаристом якого став сам письменник. Також Павло Белянський написав сценарій до серіалу «Стоматолог», в основу якого була покладена одна з його книг. До того ж письменник навіть зіграв у ньому невеличку роль.

25 лютого 2022 року Павло Белянський долучився до тероборони Київщини, а згодом вступив до лав ЗСУ. Брав участь у боях на Київщині, Херсонщині, Харківщині.

Записи та нотатки з передової стали основою нової книги Белянського «Битись не можна відступити», яка перемогла у цьогорічному конкурсі на Національну премію України імені Т. Г. Шевченка.

«Битись не можна відступити»

Белянський, П. Битись не можна відступити / П. Белянський. – Харків : Vivat, 2024. – 384 с.

Учитель української мови з Кривого Рогу, установник вікон із Дніпра, бандит із Херсона, водій зерновоза з полтавського села, власниця кав'ярні на узбережжі Каховського водосховища, письменник із Києва, зварювальник з металургійного комбінату,

автослюсар, колишній студент – ніхто з них не планував ставати військовим. Вони ніколи не зустрілися б у мирний час, але після повномасштабного вторгнення взяли до рук зброю, щоб захистити свою країну. Тепер вони – бійці окремого штурмового батальйону ЗСУ. Кінець минулого життя і початок нового: перші штурми, визволені села та їхні мешканці, суворий окопний побут, поранення і смерті товаришів, розчарування і втрати, крихке військове щастя. Автор пише так, що ми ніби опиняємося поруч із героями, відчуваємо їхній страх, біль, але водночас і незламну рішучість. Це книга про звичайних людей, які потрапляють у надзвичайні обставини, але не здаються, навіть коли всі навколо кажуть, що відступ – єдиний вихід. Їхній вибір – битись.

Книга сповнена автобіографічних деталей та вражає своєю щирістю і чесністю. Вона написана на основі щоденника автора, який він вів, перебуваючи на фронті. Розповіді героїв наповнені болем, втратами, але також і надією, яка живить їхню боротьбу. Ця книга – про силу духу, людську волю і вибір, який ми робимо в найскладніші моменти життя.

Короткометражний фільм «Життя починається», знятий Good Morning Films за підтримки Українського культурного фонду за книгою «Битись не можна відступити», здобув нагороду «Найкращий короткометражний фільм» на фестивалі у Японії (Kanazava Film Festival).

**Комунальний заклад
"Запорізька обласна
бібліотека для дітей "Юний читач"
Запорізької обласної ради**

**69006
м. Запоріжжя,
вул. В. Лобановського, 14**

Телефон: (061) 236-85-62

Електронна пошта: zobd@ukr.net

Сайт: www.zobd.zp.ua